

consequens videtur, licet à Principis sententia non debeat, nec possit appellari, leg. 17. tit. 23. p. 3. supplicari valere: thronis clementia roboratur, & principi sic porrecta petitio efficit, ut rigor iustitiae reparatur; in *proamio* & leg. 1. tit. 24. p. 3. quocumque iudicio, quovisque tribunali si esset terminatum negotium, posse à Supremo Principe gratiæ huiusmodi rescriptum impetrari, est juris competentissimi; vide *dist. leg. 17. & toto tit. 24. ejusd. p. in eoque præcipue leg. 4. cuius fit mentio in dist. add. prop. fin. vers. Per tres: Lex 14. tit. 23. p. 3. generaliter loquitur, dum de appellationibus in causis criminalibus tractatur; dist. addit. vers. In criminalibus: mente conservata, in omnibus, sive majora sint crimina, sive minora, appellari concedi: ita ut in causa, penam sanguinis irrogante, damnati consanguinei, etiam illo renuente, appellare, & prosequi appellationem valeat sicut quilibet extraneus, si reus non dissentiat; verum tamen, si rei convicti, aut confessi fuerint publici latrones, seditiosi, & ceteri, eorum capita, virginum, viduarum, monialium raptore, monetam cudentes, regis sigillum falsificantes, venefici, proditores, seu alevosi, excluduntur à remedio appellationis, nec audiuntur, si interposita; circa *poenas horum criminum additiones hisp. recognosce verb. Alchimia, Dos, Falsum, vers. Si alius: Forum, vers. De raptoribus: Furtum per tot. Grassator, Infamia, Libellus famosus, Sigillum, vers. Quod hinc: Sors, & verb. Zingari.**

Cætera, quæ ex n. 51. perleguntur, iure hispano sunt conformitas de executione nullum dubium oritur, *vid. dist. add. in cir. vers. Per tres, verb. Sententia, leg. 1. tit. 14. lib. 2. For. Reg. à tot. tit. 27. p. 3. in quo designantur iudices, per quos est sententia exequenda, quibus in rebus, qua forma, & quomodo est in executione resistentes procedendum, hæc doctrina confirmatur; vide tamquam in eumdem finem promulgatas leg. 9. & 13. tit. 16. lib. 3. & 6. c. ult. tit. 13. lib. 5. 43. tit. 19. lib. 8. Ord. Reg. 6. 7. 8. & 9. tit. 17. lib. 4. Remis. 1. ad tit. 22. Remis. 9. ad tit. 26. lib. 8. Recop. Cast. De pacto, utpote est servandum, *vid. add. hisp. verb. Pactum, partium nemini ad provocacionis auxilium licet pervenire. leg. 13. tit. 23. p. 3. Sicut de transacione non ambigitur, leg. 35. tit. 4. 17. tit. 23. p. 3. cum hoc tamen discrimine, in primo casu propter conventionem, in secundo, quia Arbitratores iudicandi facultatem non habent, ut alii iudices, nisi ex partium consensu; leg. 2. & 23. *urque in fin. tit. 4. p. 3. leg. 5. tit. 15. lib. 2. Ord. Reg. 4. tit. 9. lib. 3. Rec. Cast. non discrepat lex. 2. tit. 7. lib. 1. For. Reg. Ideo huiusmodi qualitate deficiente, cumque non possint iudices propriè denominari, non datur aditus ad appellationem. De furamento, si causa per idem sit terminata, observantiam retinet, & videtur, per l. 9. in fin. 10. vers. Otrosi in fin. 12. 14. 15. 16. 18. 22. & 25. tit. 11. l. 11. tit. 23. p. 3. sic indicari. De iudicis contemptu, & quod contumaces appellare nequeunt, determinant l. 9. & 13. tit. 23. p. 3. Conducunt aliquid 3. tit. 15. lib. 2. For. Reg. 151. tit. 1. tit. 9. 5. tit. 16. lib. 3. Ord. Reg. 1. tit. 11. 4. tit. 18. lib. 4. Rec. Cast. *add. hisp. verb. Actor cum leg. 9. tit. 22. p. 3.****

Ne despicias recognosce *add. hisp. in fin. huius verb. vers. Prætereundum non est; verb. Iudicium, vers. Causa medici valoris l. 5. tit. 15. lib. 2. For. Reg. 6. tit. 16. lib. 3. Ord. Reg. 7. tit. 18. lib. 4. Recop. Cast. in quibus prænotari quantitas, cuius in iudicio deductæ debeat interponi appellatio, atque sine strepitu, & figura iudicii esse procedendum; vide etiam leg. 6. tit. 22. p. 3.)*

Septimo per ly *Dilatio nulla* denotatur quod, quando res non patitur dilationem, tunc appellari non potest, saltem quoad effectum suspensivum, ne cum periculum sit in mora, interim res pereat, aut grave præjudicium patiat propter dilationem causam ab appellatione, ut si agatur super futuris alimentis de aperiendo testamento, de erogando vitæ in usum militum, & similibus, quæ dilationem non patiuntur sine magno gravamine, ideò ne interrim, dum pendet appellatio, hoc præjudicium habeatur, prohibetur in istis appellatio, saltem quoad effectum suspensivum; leg. Si res 7. ff. de appellat. recipiend. (l. 8. tit. 15. lib. 2. For. Reg. 3. tit. 23. part. 3. 11. tit. 16. lib. 3. Ord. Reg. 6. tit. 18. lib. 4. Rec. Cast. cuius legis

recordatur in *add. hisp. infra in fin. huius verb. vers. His notatis*) Oclavo per ly *Clausula que removel* denotatur quod, quando à Supremo Principe delegatur alicui causa cum clausula *Appellatio remota*, tunc amplius appellari non potest; l. 1. §. fin. ff. à quibus appellare non licet, & cap. Pastoralis 53. de appellat. sed de hac clausula diffusius agetur infra in 6. art. (leg. 13. prop. fin. tit. 23. p. 3. supplicari ad principem non denegatur; quia cum nullus alius possit, appellatione remota, causam committere, per viam supplicationis ipse est ad eundem; leg. 4. tit. 24. part. 3.) Nono per ly *Res que notoria constat* indicatur quod in notoriis, quæ per evidentiam rei nulla possunt tergiversatione celari, non potest appellari, quia tunc talis appellatio solummodo ad differendam litem, & impediendam executionem sententiæ interponeretur; cap. Cum sis Romana 5. in fin. cap. Pervenit 13. c. Consult. 14. de appell. (leg. 10. t. 7. lib. 2. Recop. Cast.) Sic etiam convictus in iudicio, simulque sponte confessus appellare non potest; l. Observare Cod. Quorum appellatio non recip. & c. Et, qui appellat caus. 2. q. 6. ubi expressè dicitur; Nullus etiam homicidarum, veneficorum, maleficorum, adulterorum, itaque eorum, qui manifestam violentiam commiserunt, argumentis convictus, testibus superatus, voce etiam propria vitium, scelus que confessus, audiat appellans. (Vid. *supr. post n. 54. vers. Lex 14.*) Decimo per ly *Et textus juris clarus* denotatur quod non potest appellari causa id, quod Iudex secundum clarum Iuris textum decrevit, & definitivè, l. Si res 7. §. ff. de appell. recip. c. Consultu 29. de appell. Et sic v. g. si Episcopus jubeat Clerico nullam justam excusationem habenti, ut resideat in suo beneficio, & is appellat, non est admittenda ejus appellatio; c. Resolutum 4. de Cleric. non resident. (Consonant l. 34. tit. 6. 15. 16. 17. 18. & 19. t. 16. p. 1. 20. 27. & 36. tit. 3. *Auct. 7. cap. 22. n. 3. tit. 3. l. 1. Recop. Cast. vid. add. hisp. verb. Residentia, ubi l. 27. perlegitur.*) Undecimo per ly *Possessio* denotatur, quod à sententia lata in possessore non datur appellatio, si possessorium sit momentaneum; seu summarissimum; l. unic. cod. Si à momentanea possessione fuerit appellatus. & c. Et qui appellat §. De possessione caus. 2. q. 6. ubi expressè dicitur; De possessione etiam, & eius momento, si causa dicatur (qua sententia interlocutoria appellatur) quomodo provocatio interposita fuerit, tamen lata sententia sortitur effectum, si verò possessorium sit ordinario; & magni præjudicii, in isto locum habet appellatio; cap. Cum ad Sedem 15. de rescript. spoliat. & Clementin. unic. de caus. posses. & proprietas. Et ratio discriminis est, quod in possessorio momentaneo est superflua appellatio, quia ejus præjudicium, & gravamen, utpote momentaneum, potest illico in momento reparari per iudicium ordinarium, seu petitorium. Condemnatus enim in possessorio potest statim rem controversam recuperare in petitorio, & sic possessio parti adversæ adjudicata durabit momento, seu modicissimo tempore, ut constat exemplo in cap. Cum Ecclesia 2. cap. Cum dilectus 6. de caus. possessionis. & proprietatis: In possessorio autem ordinario, seu petitorio, cum non possit aliter reparari ejus præjudicium, & gravamen, est necessaria appellatio, utpote ad hunc finem instituta; cap. Omnis oppressus 3. & seq. caus. 2. *quæst. 6. cap. Suggestum 15. cap. Pastoralis 53. cap. Et cum speciali 61. de appellat. (Vid. add. hisp. in fin. huius v. Appellatio, vers. Ut nulla, verb. Iudicium, cum add. verb. Sententia, vers. Animadvertitur; ad rem signant leg. 27. 28. & 29. tit. 2. part. 3. 15. & 25. ejusd. tit. & part. 4. tit. 2. lib. 4. Recop. Cast. in quibus idem demonstratur quod Auctor assertit.) Duodecimo per ly *Forum intelligitur fatalia*, seu temporaria appellationi præfixa, quibus elapsis non potest amplius appellari, & de istis diffusius agetur infra in articulo septimo. (Ibi iure hispano conformia notantur.)*

De iure civili, ut tradit Auctor, nonnisi à sententia definitiva appellari potest. De iure verò canonico permessa quoque fuit appellatio à sententia interlocutoria. In Concil. Tridentino Joannes Gropperus summo prelo adlaboravit, ut appellatio à sententia interlocutoria tolleretur. Placuit verò eidem Concilio sancire, appellationem non esse recipiendam ab interlocutoria sententia, nisi vim definitivæ habente, & cuius gravamen per appellationem à definitiva reparari nequeat.

Dicitur interlocutoria sententia vim definitivæ habere, ex qua per necessariam consequentiam totius causæ decisio quodammodo pendet, Gail. 1. observ. 138. num. 8. quod variis illustrat exemplis Altimar. de nullit. sentent. part. 1. *quæst. 85. per tot. Huc pertinet, si ei qui probare haud tenetur, onus probandi per sententiam interlocutoriam imponatur; Si super exceptionibus peremptoriis iuramento delato, vel relato pronuntietur; si habita appellatio pro deserta; Si rejecti testes; Si probatio elapso jam termino probatorio recipiatur, vel rejiciatur; Si quis ab instantia absolvatur; Si rejiciatur instrumenta, vel denegetur recognitio; Si rejiciatur articuli tamquam imperitinentes; Si suppletorium vel purgatorium deseratur; Si productio instrumentorum noviter reperorum post conclusionem in causa denegetur. Dicitur verò sententia continere gravamen irreparabile, quod neque per appellationem à sententia definitiva reparari potest, Lincher. de gravam. extrajud. part. 40. num. 2. Quale autem gravamen illud sit, erui potest ex cap. 12. de appellat. in 6. Distinguitur enim in eo inter gravamina, quæ iudicium reddunt nullum, aut negotio principali præjudicant, & ea, quæ iudicium non reddunt nullum, nec parant præjudicium negotio principali. Illa per appellationem à definitiva sententia emendari, & reparari possunt, non verò hæc, nisi speciatim ab iis appellatum fuerit.*

Omittendæ hic haud sunt plures, quæ intercedunt, differentie inter appellationem ab interlocutoria, & appellationem à definitiva. Prima est circa factam interponendæ appellationis. Decennium atque in utroque casu observandum est, sed in appellatione à sententia definitiva illud statim incipit currere à tempore publicatæ sententiæ, ad cuius publicationem necessario citare oportet litigantes. Sententiæ interlocutoria talem solemnem publicationem semper non desiderant, neque est necesse, ut partes ad ejus publicationem ubique ciantur. Ubi ergo solemnitas publicatio haud desideratur, à tempore scientiæ, & quidem certæ & specificæ, fatale currere incipit, Altimar. de nullit. sentent. q. 251. num. 27. Mevius part. 5. decis. 269.

Secunda differentia est, quod appellatio à definitiva fieri potest vel viva voce, vel in scriptis, sed ab interlocutoria semper in scriptis faciendæ est; cap. 1. de appell. in 6. Excipiunt tamen sententiæ interlocutoria vim definitivæ habentes; ab iis enim in voce appellari posse tenent Gail. 1. observ. 130. num. 5. & Scacc. de appellat. *quæst. 3. num. 18.*

Tertia differentia est, quod appellari à definitiva indefinitè potest, nec necesse est, ut gravamina schedulæ appellationis inferantur, sed sufficit si appellans se gravatum esse asserat; l. Cum quidam ff. de appellat. At in appellatione ab interlocutoria specifica expressio gravaminum fieri necessario debet, cap. 59. d. tit. 3. cap. 1. eod. tit. in 6. Gail. 1. observat. 130. num. 1. Mevius part. 17. decis. 7. num. 13.

Quarta differentia superiori consecrata est, quod in appellatione à definitiva licet afferre novas causas si forte appellans aliquas expresserit; secus verò in appellatione ab interlocutoria, nam appellans nonnisi causas in appellatione nominatim expressas prosequi potest, Clement. 15. de appellat. Cletzelius de appellat. c. 5. n. 57. & seq.

Quinta differentia est, quod appellari à definitiva debet ab Iudice proximè superiore, ab interlocutoria verò appellari valeat ad Iudicem æqualem; Vide Bohem. in Decretal. lib. 2. tit. 28. §. 14. (contrar. vide sup.)

Sexta differentia est, quod appellatio à definitiva statim suspendit officium Iudicis; Sed in appellatione ab interlocutoria duo hæc singularia concurrunt. I. Quod si Iudex inferior non deferat appellationi, ante inhibitionem in causa procedere valeat. II. Quod Superior Iudex non statim decernat inhibitionem, sed ante cognoscendum de veritate gravaminum, inquirendumque utrum appellatio admitti debeat, nec ne; cap. 3. §. Si obijciatur, de appellat. in 6. Gail. 1. observ. 130. num. 7. & observat. 144. num. 4. Bohemer. ubi supra §. 15.

Septima differentia est, quod in appellatione à definitiva

tiva locum habet beneficium Legis 4. Cod. de temp. appellat. scilicet non deducta deducendi, & non probandi; non item in appellatione ab interlocutoria, Mevius p. 2. 91 decis. 153. & decis. 235. part. 3. dec. 84. & part. 8. decis. 48. & sequent. Limita tamen si agatur de appellatione ab interlocutoria, quæ vim definitivæ habeat; Vide Bohemer. eod. loc. §. 16. & duob. sequent. ubi alias tradit differentias.

(Sine discrimine sententiæ sive definitivæ aut interlocutoria idem affirmant leg. 39. tit. 16. p. 3. 4. tit. 11. lib. 3. Ord. Reg. 4. & §. 5. tit. 9. lib. 4. Recop. Cast.)

Silentio demum nec illud est prætereundum, quod si est reformata sententia interlocutoria in instantia appellationis, tota causa ad Iudicem appellationis devolvitur, neque locus est remissioni, cap. 59. de appellat. Gail. 1. observ. 131. n. 1. idque quia Iudex, qui semel gravavit, semper gravare præsumitur. Quinimmo id ipsum obtinet, 94 si pro parte tantum reformata fuerit sententia, Mynsing. art. 4. observat. 46. per tot. Excipe tamen, si super eo puncto incidenti, an Iudex inferior sit competens, necne, pronuntiasset Iudex, & in appellationis instantia hanc sententiam Iudex superior reformasset, conroque responsionem imposuisset, non possent non ex natura rei remissio causæ ad Iudicem prioris instantie decerni, uti pronuntiatum refert Berger in elect. Incept. Forens. ad Procc. Sax. tit. 35. §. 8. num. 2. ¶

(Vide per tot. *add. hisp. in fin. huius verb.;* multum proderit ut memoriæ mandetur quod in principio add. similis verb. Forum est præventum. Supra post n. 54. noviter addita recognosce *vers. Cetera, ibique fit mentio tit. 27. p. 3. qui hanc doctrinam benè determinat.*)

ARTICULUS V.

Quandonam sit prohibita, vel non Clericis appellatio à correctione superioris, & à censuris.

SUMMARIUM.

1 Appellatio à legitima correctione superioris, est omnibus subditis Clericis prohibita.

2 Appellatio tamen admittitur à correctione superioris, si in corrigendo modum excedat.

3 A correctione morum facta à Prelato, seu superiore extrajudicialiter, seu paternaliter, & ad penitentiam nullo formato processu iudiciario, admittitur appellatio subditi solum quoad effectum devolutivum, non autem quoad suspensivum, ad num. 4.

4 Hinc appellatio quoad effectum suspensivum non admittitur à visitatione ecclesiæ cathedralis, & personarum ipsius ab Episcopo faciendæ, nec ideò potest appellatio suspendi.

5 Nec appellatio datur à decreto facto in visitatione per Episcopum.

6 Appellationis cuiuscumque pretextu nequaquam potest impedire, seu retardare diocesana synodi celebratio.

7 Nec appellatio à decretis, & constitutionibus synodalibus, que fuerunt à Sede Apostolica confirmata, potest illarum executio impediri, nec retardari.

8 A mandato de residendo in visitatione edito non datur appellatio ad effectum suspensivum, sed solum ad effectum devolutivum.

9 A correctione morum facta à Prelato, seu Superiore, judicialiter formato processu iudiciario, admittitur appellatio subditi, & quoad devolutivum, & quoad suspensivum.

10 Appellatio à censuris absolute ab homine laico admittitur solum quoad effectum devolutivum, non verò quoad suspensivum, ad num. 14.

11 Appellatio à censuris ab homine laico sub conditione admittitur, nedum quoad devolutivum, sed etiam quoad suspensivum ante conditionis eventum, etiam si conditio non servetur, ad num. 16.

12 Appellatio à censuris comminatis admittitur etiam quoad utrumque effectum, scilicet devolutivum & suspensivum.

13 Hinc si quis citetur ad adducendam rationem, quæ

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

re non debeat excommunicari, hic poterit appellare, & Ordinarius tenebitur huic appellationi deferre.

19 *E contra vero si quis citetur ad adducendam rationem, quare non debeat declarari incidisse in excommunicationem, hic non poterit appellare, nec Ordinarius tenebitur simili appellationi deferre.*

20 *Ad uberiorem notitiam, & solidiorem confirmationem presentis materia adducitur declaratio Sacre Congregationis Episcoporum de mandato Clementis VIII. edita.*

21 *Adducuntur alia decreta pro hac materia edita à Sacra Congregationis Concilii.*

22 *Referuntur Ad. ex alien. manu, ad num. 29.*

APPELLATIO à legitima correctione superioris est omnibus subditis sive Clericis prohibita, ut habetur expressè in cap. Reprehensibilis 26. de appell. ubi de subditis, seu Clericis secularibus sic statuitur: *Nec subditi contra disciplinam ecclesiasticam in vocem appellationis erumpant. Si vero quispiam pro sua necessitate crediderit appellandum, competens ei ad proseguendam appellationem terminus praefigatur, infra quem si forte prosequi neglexerit, tunc Episcopus liberè sua auctoritate utatur.* Appellatio tamen admittitur à correctione superioris, si in corrigendo modum excedat; c. Irrefragabili 13. de Offic. Judic. Ordinar. ubi sic expressè habetur: *Ut autem correctionis, & reformationis officium liberè valeat exercere, decernimus, ut executionem ipsorum nulla consuetudo, vel appellatio valeat impedire, nisi formam in talibus excesserint observandam.* Tunc enim superior potestatem suam abicitur, & subditum injustè gravat, & ideò ad reparandum tale gravamen potest subditus appellare, ut colligitur etiam ex cap. Priores de appellat. & cap. Super questiones 3. Nos autem, de Offic. Delegati, c. Licet de Offic. Ordinar. & cap. Inquisitionis, de accusat.

3 *A correctione morum facta à Prælato, seu Superiore extrajudicialiter, seu paternaliter, & ad penitentiam nullo formato processu Judiciali, admittitur appellatio subditi solum quoad effectum devolutivum, ita quod potest quidem index ad quem cognoscere de prætenso excessu in corrigendo, sed interim non impeditur executio eorum, quæ ab ordinario Judice, seu Superiore decreta sunt, c. Irrefragabilis 13. de Offic. Ordinar. ibi: Decernimus, ut executionem ipsorum, nulla consuetudo, vel appellatio valeat impedire, & aperte habetur ex Concil. Trident. ses. 22. cap. 1. ibi: "Nec appellatio executionem hanc quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat, & ses. 24. c. 10. ibi: Ut Episcopi aptius, quem regunt, & populum possint in officio, atque obedientia continere, statuitur, ut omnibus illis, quæ ad visitationem, ac morum correctionem subditorum suorum spectant, jus habeant etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati ea ordinandi, & exequendi, quæ illis pro subditorum emendatione, & accessus suæ utilitate necessaria videbuntur: nec in his, ubi de visitatione, & morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibito, appellatio, seu querela etiam ad Sedem Apostolicam interposita executionem quoquo modo impedit, aut suspendat, Et sic censuit Sac. Cong.*

4 *Conc. Nam consulta, an in causis visitationis, & correctionis appellari posset post definitivam? respondit posse, ita tamen, ut appellatio non suspendat executionem, ut sancitum est c. 10. sess. 24. & c. 1. sess. 2. Item consulta, an decretum e. 10. sess. 24. sustulerit appellationem devolutivam? censuit non sustulisse devolutivam, sed suspensivam tantum? Sic testatur Fagnan. in cap. Ad nostram, de appellat. n. 8. & 9. Hinc appellatio ad effectum suspensivum non admittitur à visitatione ecclesiæ cathedralis, & personarum ipsius ab Episcopo faciendâ, nec idè potest appellatione suspendi, Sac. Cong. Conc. in Oriolensi 27. Mart. 1632. in respons. ad 6.*

6 *Nec appellatio datur à decreto facto in visitatione per Episcopum; Sac. Cong. Rit. in Genuesi 24. Sept. 1605.*

7 *Appellationis cuiuscumque preterit nequaquam potest impediri, seu retardari diocesane synodi celebratio, Sac. Cong. Conc. in Oriolensi 27. Mart. 1632. in resp. ad 17.*

8 *Appellatio à decretis, & constitutionibus synodalibus, quæ fuerunt à Sede Apostolica confirmata, non potest il-*

larum executio impediri, nec retardari; Sac. Cong. Conc. in d. Oriolensi in resp. ad 18. dub. A mandato de residendo in visitatione edito, non dari appellationem ad effectum suspensivum, seu ad effectum devolutivum tantum, decisum refert Armend. in addit. ad Recop. legum Navarra lib. 1. tit. 6. & lib. 5. §. 2. num. 2.

A correctione morum facta à Prælato, seu Superiore, judicialiter formato processu judiciali, admittitur appellatio subditi quoad utrumque effectum, scilicet devolutivum, & suspensivum, ut colligitur ex c. Irrefragabili 13. de Offic. Judic. Ordinar. in princip. ubi dicitur: *nisi formam in talibus excesserint observandam, & tenent Gratian. Marchia decis. 188. n. 4. Ceval. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 113. n. 14. & 15. Plasec. in prax. Episcop. p. 2. c. 3. n. 61. Barbosa in Concil. Trid. sess. 13. c. 1. n. 8. & alii plurimi, & sic censuit Sac. Cong. Conc. Nam consulta ab Audite Camera, an cum Episcopi, servata tela Judicialia, ferant sententiam definitivam contra delinquentes, habeant locum decreta Concilii de visitatione loquentia, & præcipue c. 10. sess. 24. adè ut appellatio ad effectum suspensivum nullatenus debeat admitti, etiamsi sententia lata fuerit ad puniendum delictum blasphemie, vel adulterii; Sacra Congregatio censuit appellationem correctionis morum non comprehendit blasphemie, & adulterii correctionem, seu punitionem, quando Episcopus judicialiter processit, cognovit, & pronuntiavit: Ideo quæ si Episcopus in dicitur duobus criminibus judicialiter processit, admittendam esse appellationem, etiam ad effectum suspensivum. Et Sanctitas sua Congregationis sententiam approbavit, ut si Episcopus judicialiter processit ad definitivam, non comprehendit hic casus appellatione correctionis morum, & datur appellatio etiam suspensiva, nedum in prædictis duobus casibus blasphemie, & adulterii, sed etiam in omnibus aliis similibus, ubicumque Episcopus judicialiter processit. Sic tenet, & refert Fagnan. in cap. Ad nostram, de appellat. num. 14. & 15. Vide supra in art. 4. num. 7.*

Appellatio à censuris absolute ab homine latis admittitur solum quoad effectum devolutivum, non verò quoad suspensivum; c. Pastoralis 53. de appell. Ipsa enim censura v. g. excommunicatio trahit secum executionem, adè ut per subsequentem appellationem, non solum ea non suspendatur, sed etiam non impediatur ejusdem denuntiatio, sive quominus Judex talem excommunicationem esse denuntiare, & declarare possit, non obstante appellatione, ut expressè decernitur in cit. cap. Pastoralis 53. Verum, ubi cum ab Episcopo Parisiensi quæsitum fuisset ex Pontifice Innocentio III. si Judex ecclesiasticus, Episcopus v. g. in dicecesanum suum sententiam excommunicationis proferat, ille verò ab ea tanquam irrationabiliter, seu injustè lata appellet, utrum Episcopi jurisdictione censeri debeat, quod pendente appellatione suspensa sit, ac dormiret, proinde ac si ante latam excommunicationem appellatio facta fuisset, an verò nihilominus eundem denuntiare possit, & ecclesiasticis beneficiis Clericum ipsum privare; Sic præcisè respondit Pontifex: *Nos itaque respondemus, quod cum executionem excommunicatio secum trahat, & excommunicatus per denuntiationem amplius non ligetur, ipsum excommunicatum denuntiare potest ut ab aliis vincitur, & illi proventus ecclesiastici merito subtrahuntur, cui ecclesiæ conventio denegatur.* Et sic etiam currit de suspensione, ut habetur in c. 20. de sent. excomm. n. 6. præcisè his verbis: *Sane sicut excommunicatio, sic ab officio, vel ingressu ecclesiæ lata suspensio, aut ipsius effectus per appellationem sequentem minime suspenduntur.* Idem pariter est dicendum de Interdicto, c. Ad hæc 37. de appellat. ubi præcisè habetur: *Ad hæc quoniam sub Interdicto aliqui constituti appellant, & deinde illud servare contempnunt, quid in hoc casu servandum sit, consulere voluisti. Noverrit igitur, quod sicut post appellationem excommunicari non possunt, sic Interdictum nequeunt, cui ante appellationem eos constat suppositos, declinare; & clarissime innuitur in hujus capituli summario his verbis: *Sententia Interdicti non suspenditur per appellationem seq.* Et ratio est, quia cum censuræ ecclesiasticæ sint medicinales, & principaliter sint ad corrigendum; cap. Cum medicinalis 1. de senten-*

excom. in 6. fuit per appellationem subsequenter non suspendantur, ne preterit frivolæ appellationis quodque impediatur medicinalis correctio. Unde stat, quod appellatio à censuris ab homine latis non pariat effectum suspensivum, sed solum devolutivum, ex quo Judex, ad quem appellatur, de justitia lata censuræ, & interpositæ ab illa appellationis, cognoscere possit, ac debeat; Est Communis.

15 *Appellatio à censuris ab homine latis sub conditione admittitur nequod effectum devolutivum, sed etiam quoad suspensivum ante conditionis eventum, si tamen conditio non servetur. Habetur clare, & expressè in cap. Præterea 40. de appell. præcisè his verbis: *Præterea requiritur fuimus, si quis Judex in proterit sententiam: nisi Sempronius infra 20. dies satisfecerit, se excommunicatum vel suspensum, aut interdictum esse cognoscere: ille, in quem fertur sententia, medio tempore appellans, si ad diem statutum minime satisfecerit, autum ille sententia tali ligetur, aut interpositione appellationis tutus existat. Videtur autem nobis, quod hujusmodi sententiam appellationis obstaculum debeat impedire, & clarissime innuitur in ejus Summario: *Sententia excommunicatio, suspensio, vel interdicti lata sub conditione, suspenditur, si ante conditionis eventum fuerit appellatum.* Et ratio est, quia in tantum à censuræ absolute lata non admittitur appellatio quoad suspensivum, in quantum ipsa jam arctat censuratum ante appellationem, cum censura absolute lata secum trahat executionem, ex cap. Pastoralis 53. de appell. & censura lata sub conditione non arctat censuratum ante positam conditionem, cum conditionale nihil ponat in esse, nisi purificata conditione, adeoque ante eventum conditionis potest libere appellare quoad suspensivum, cum per appellationem sit suspensa ipsius (scilicet Judicis) jurisdictio, ut expressè habetur c. Si à Judice 10. de appellat. in 6. Appellatio à censuris comminatis admittitur etiam quoad utrumque effectum, scilicet devolutivum, & suspensivum. Et ratio est, quia licet illatum sententia sit potius interlocutoria, quam definitiva, ut notat Innocent. in c. Per tuos, Joann. Andreas, in c. Venerabilibus, de sent. excomm. in 6. & Doctores passim, Rabr. de re judiciali, tamen semper infert gravamen, quod per appellationem reparari non potest, & ideò ante sententiam admittitur appellatio ab hoc futuro gravamine, ita ut si à comminata censura, v. g. excommunicatione appellatum fuerit, excommunicatio postea lata sit ipso jure nulla, cap. 18. vetur cap. Per tuos 40. de sent. excomm. Hinc deducitur, quod si quis citetur ad adducendam rationem, quæ non debeat excommunicari, hic possit appellare, & ordinarius tenebitur huic appellationi deferre, quia agitur de gravamine, quod si non reparetur per appellationem, est aliunde irreparabile, ut de se patet, cum censura statim ac est fulminata, trahat secum executionem, ex cit. cap. Pastoralis 53. de appellat. Et contra verò si quis citetur ad adducendam rationem, quare non debeat declarari, se incidisse in excommunicationem, hic non poterit appellare, nec ordinarius tenebitur simili appellationi deferre. Sac. Cong. Concil. in Tropien. 16. Martii 1619. & in Neocastrans. 22. Febr. 1620. Et ratio est, quia cum à declaratoria detur appellatio etiam suspensiva præterquam in judicialibus, c. Solet in fin. de sententi. excomm. in 6. Felin. in cap. Rodolphus num. 43. de rescriptis. Rota dec. 2. num. 5. de dolo, & cont. in novis, illius comminatio non infert gravamen, quod reparari non possit per appellationem à definitiva, & ideò in hac comminatione non admittitur appellatio, sicut in alia. Et hanc differentiam inter comminationem excommunicationis, & jam latæ tradunt Felin. in c. Cum non ab homine n. 12. de Jud. & Duen. in reguli. 12. num. 8. & sæpius protulit Sacra Cong. Conc. ut refert, & tenet Fagnan. in cap. Super eo num. 50. de appellat.**

20 *Ad uberiorem notitiam, & solidiorem confirmationem presentis materia placet hic referre per extensam declarationem sacre Episcoporum congregationis de mandato, & approbatione Clementis VIII. editam 16. Octobris 1600. quæ est, ut sequitur.*

Ad tollendas ambiguitates, & controversias jurisdictionales, quæ inter appellationem, & prius instantiam

16 *Judices, non sine partium dispendio, cursuque Justitiæ impedimento, & sæpe cum scandalo oriuntur; Sacra Congr. caus. Episcoporum præposita, facta prius relatione Sanctissimo D. N. Clementi Papæ VIII. ac Sanctissimis suæ mandato vivæ vocis oraculo desuper habito, in hunc, qui sequitur, modum ab omnibus, ad quos spectat, in posterum servari debere mandavit, & mandat.*

17 *Metropolitani, Archiepiscopi, Primates, ac Patriarchæ Suffraganeos, eorumque subditos non judicent, nisi in casibus à Jure expressis.*

18 *Item & alii quivis Superiores, etiam Nuntii, vel Legati de Latere specificam facultatem majorem non habentes, causas in curiis Ordinariarum, vel aliorum inferiorum Judicum pendentes ad se non advocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum tribunalia deferantur; tunc appellantes, ab inferiorum Jurisdictionibus, quoad alias causas, eximi non possunt.*

19 *Appellationes nunquam recipiantur, nisi per publicæ documenta, quæ realiter exhibeantur, prius constitutis appellationem à sententia definitivâ, vel habente vim definitivæ, aut à gravamine quod per definitivam reparari non possit in casibus à Jure non prohibitis per legitimam personam, aut intra debita tempora fuisse interpositam, ac prosecutam.*

20 *Dum causæ coram inferioribus Judicibus pendent, ante definitivam sententiam, vel habentem vim definitivam de gravamine illato, superiores cognoscere non valeant, licet citra præjudicium cursus causarum se id facere contesterentur, nec ad hunc effectum liceat inhibere, aut simpliciter mandare, ut ipsis copia processus transmittatur etiam expensis appellantis.*

21 *Inhibitiones post appellationem sicut præmittitur receptam, non concedantur, nisi cum insertione tenoris sententiæ, aut decreti definitivi, aut vim definitivam habentis, vel damnum per definitivam irreparabile continentis; aliâs inhibitiones, & processus, inde secuta quæcumque sint ipso Jure nulla, eisque impune non parere liceat.*

22 *Si appellans asserat sententiæ, aut appellationis exemplum culpa Judicis à quo, aut aduarii haberi non posse, non idè recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibito concedenda. Sed eis tantum, ad quos pertinet, injungi poterit, ut solita condigna mercede, actorum exemplum authenticum appellandi intra brevem aliquem competentem terminum tradatur. Caveat tamen Judex à quo, si vere appellatum fuerit in causa appellabili, interim aliquid in præjudicium appellantis attemet, & nisi per actum publicum, aut per testium depositiones constituerit, acta denegari appellant, Judex appellatio-nis mandato tradendi acta possit adicere, ne interim aliquid novi contra appellantem attemetur.*

23 *A sententia autem definitiva contra verum contumacem prolata, appellatio non recipiatur, nec inhibito, aut alia quavis provisio, quandiu appellans in hujusmodi vera contumacia persistit, concedatur.*

24 *Ab executione decretorum Sacri Concilii Trid. aut Visitationis Apostolicæ, appellationes à Metropolitanis non recipiuntur, neque etiam quando Episcopi virtute ejusdem Sacri Concilii Trid. procedunt uti Sedis Apostolicæ delegati in causis, quæ sub eorum jurisdictione ordinaria non comprehenduntur, salva tamen in hoc casu Legatorum, & Nuntiorum Apostolicorum auctoritate.*

25 *In causis verò visitationis Ordinariarum, aut correctionis morum quoad effectum devolutivum tantum appellationes admittantur, nisi de gravamine per definitivam irreparabili agatur, vel cum Visitatione citata parte, & adhibita causæ cognitione judicialiter procedat, tunc enim appellatio locus erit, etiam quoad effectum suspensivum.*

26 *Cum à gravamine quod per definitivam reparari nequit, ut indebitè incarcerationis, vel torturæ, aut excommunicationis etiam comminatæ, appellatur, non nisi visis actis, ex quibus evidenter appareat de gravamine, appellatio admittatur, aut inhibito, vel provisio aliqua concedatur.*

27 *Causa appellationis pendente, appellans in eodem quo reperitur carcere permanebit, quoad Judex ad quem*

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

quem appellatum est, visis actis, & causa cognita aliter decreverit; Et tunc si à Judicis ad quem decreto vim definitivæ habente fuerit appellatum, is nihil mandare, aut pro sui decreti executione attendere poterit, donec per Judicem superiorem aliud fuerit ordinatum.

Acta originalia processus primæ instantiæ ad Judicem appellantis Notarius mittere non cogatur, nisi probabilis aliqua falsitatis causa, & suspicio incidat, quæ judicialiter objiciatur, & tunc terminata causa, remittenda sunt ad Ordinarium, ut in suo archivio conserventur.

Censura ecclesiastica contra appellatam prolata relaxari, aut nulla declarari per Judicem appellantis non possit, nisi auditis partibus, & causa cognita, tunc que si constitit eam justam esse, ad Judicem, qui excommunicavit, appellans remittendus est, ut ab ipso iuxta sacros canones, beneficium absolutionis, si humiliter precor, debitaque emendationem præstiterit, obtineat: Si vero injustam esse clare appareat, superior absolutionem impedit; Si autem dubitatur, honestius est, ut ad excommunicatorem intra brevem aliquam competentem terminum eidem præfigendum absolventis remittatur, licet etiam superior hoc casu id ipsum per se præstare jure possit.

Absolutio ad cautelam, non nisi parte citata, & visis actis, cum dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolata, vel à jure, si occurrat dubium facti, vel probabilis dubium juris, concedenda erit, tunc ad tempus breve cum reincidentia, & præstita per excommunicatorem cautione de stando juri, & parendo mandatis ecclesiæ tantum; & si juxta formam à jure præscriptam apparebit, aliquem ob manifestam offensam excommunicatum fuisse, debitam etiam satisfactionem præstare: Si vero ob contumaciam manifestam, expensas quoque reficere, ac insuper cavere de judicio sisti coram excommunicatore, qui teneatur, priusquam ad cautelam absolvat.

Roma in Sac. Congr. die 16. Octobris 1600.

Alex. Cardin. Florent. Hieron. Agustinus Secret.

Insuper die 15. Maji 1700. circa hanc materiam fuerunt edita à Sac. Cong. Conc. alia decreta in causa Insule, seu regni Sardinie, que pariter ad litteram cum propositis dubiis hic adducuntur.

1. An quando Ordinarii ad evitanda scandala procedunt, non citata parte, nec adhibita causa cognitione in causis visitationis, aut correctionis morum, possit Judex Delegatus Apostolicus appellationem simpliciter admittere?

2. An ab Interlocutoria, vel alio quocumque gravamine, quod tamen potest reparari per sententiam definitivam, valeat appellationem admittit?

3. An quando appellatur à gravamine, quod per definitivam reparari nequit, ut carcerationis, torturæ, aut excommunicationis, possit appellationem admittit, aut inhibitionem, vel aliam inhibitionem concedere non visis actis, ex quibus evidenter appareat de gravamine?

4. An censuras ecclesiasticas in appellatam prolatas valeat relaxare, aut nullas declarare, non auditis partibus, nec cognita causa?

5. An valeat absolutiones ad cautelam concedere, non citata parte, nec visis actis, nec præstita cautione ab appellante de stando juri, & parendo mandatis ecclesiæ?

6. An ab executione decretorum Sacri Concilii Trident. valeat appellationem admittit?

7. An valeat causas in curiis Ordinariarum, vel aliorum Judicum inferiorum pendentes ad se advocare, vel illorum cursum impedire sub quolibet prætextu, præterquam per viam legitimæ appellationis fuerint ad ipsius tribunal delata?

8. An valeat appellationem recipere, nisi per publica documenta (quæ realiter exhibeantur) prius constitit appellationem à sententia definitivâ, vel habente vim definitivâ, aut à gravamine, quod per definitivam sententiam reparari non possit in casibus à jure prohibita per

legitimam personam, & intra debita tempora fuisse interpositam, & prosecutam?

9. An valeat inhibitionem concedere post receptam appellationem absque insertione tenoris sententiæ, aut decreti definitivi, aut definitivi vim habentis, etiamsi appellans asseret culpa Judicis à quo, vel actuarii exemplum habere non posse, non justificato impedimento, & an in causa possint inhibitiones impune sperni?

10. An valeat appellationes in secunda instantia recipere à decretis, seu sententiis Suffraganeorum, omisso medio curiæ metropolitana?

11. An in causis de sui natura appellabilibus, in quibus dictus Judex procedit, valeat appellationem quoad effectum suspensivum denegare?

Sacra Congr. die 15. Maji 1700. respondit:

Ad 1. Negativè quoad effectum suspensivum.

Ad 2. Negativè.

Ad 3. Negativè quoad cognitionem causæ in gradu Appellationis tantum; & affirmativè quoad brevem superresortium.

Ad 4. Negativè.

Ad 5. Negativè præterquam in casu absolutionis ad breve tempus; & tunc cum obligatione de stando juri, & parendo mandatis ecclesiæ.

Ad 6. Negativè.

Ad 7. Negativè.

Ad 8. Negativè.

Ad 9. Negativè.

Ad 10. Negativè.

Ad 11. Negativè.

Quod tradit Auctor num. 6. non admitti appellationem quoad effectum suspensivum à decreto lato in visitatione, ita distinguere: Aut decretum illud concernit res ad cultum divinum, morumque correctionem pertinentes, & non habet locum appellatio quoad effectum suspensivum. Aut dictum decretum respicit alia negotia, quæ nil commune habent cum cultu divino, morumque correctione, & quoad ipsum effectum suspensivum procedit appellatio: Van-Espen Juris Eccles. univers. p. 1. tit. 17. cap. 4. num. 3. & seq. Card. de Luca in adnot. ad Conc. Trident. dicitur, 5. fer. per tot. Ventrigli de Jurisd. Archiep. cap. 121. num. 5. & 6. Rot. cor. Rembold. dec. 294. num. 3. cor. Dunozet. jan. dec. 333. numer. 3. & cor. Caprar. dec. 523. num. 5.

A sententia excommunicacionis, ut advertit Auctor, appellari nequit. Idem dicendum est (ut ait Murg. de Appellat. part. 1. q. 17. n. 648.) de suspensione ab ingressu ecclesiæ, ab officio, sive ab alia re mere spirituali & animam concernente: quia hæc parificantur excommunicacioni quoad hunc effectum suspensivum &c. ALIUD in suspensione à beneficio, vel ab alia re temporalis, tunc enim appellatio suffragatur quoad utrumque effectum.

Tametsi à sententia declaratoria incursum censurarum appellari queat; id tamen fallit, si dicta sententia declaratoria lata sit in executionem mandati executorialis rei judicate; nam ut sit tandem aliquando litium finis, non admittitur ab eo appellatio; Murg. de appell. part. 1. q. 7. §. 2. divis. 12. num. 227. Quod ipsum obtinet quoque quando Judex in mandato dicit: Nisi infra sex dies, quem terminum tibi damus, obediveris. Et. Idem Auctor loco citato.

De appellatione ab ipsa sententia incursum censurarum hæc habet Murg. de appellat. part. 1. q. 7. §. 2. divis. 12. num. 328. Sed est notandum, quod à sententia declaratoria incursum censurarum solum appellare licet quoad effectum absolutivum, non vero quoad suspensivum. Interim enim habendus est appellans pro excommunicato, donec Judex ad quem super excommunicacione pronuntiet.

Nihil amplius hic prænotandum venit quam ad addit. hispan. verb. Forum, vera. Præsentibus, Lectorem remittere; perlegatur Auct. Acord. 6. tit. 8. lib. 1. cap. 4. & 22. num. 15. Auct. 4. §. 24. tit. 1. lib. 4. Rec. Cast. Vide Nor. num. 55. art. preced. ubi inter casus quo-

quorum in legibus ibi citat. non datur appellatio; excommunicatio exprimitur; conferatur hi articuli, ne despicias leg. 30. tit. 6. p. 1. in qua, quamvis appellatio interpretatur, non suspenditur decretum, ad promotionem majoris ordinis ab Episcopo resolutum; videatur addit. hispan. verb. Clericus, & Tales Clerici.)

ARTICULUS VI.

Appellatio quoad vim, & effectus clausulæ; Appellatione remota.

SUMMARIUM.

1. Causas committere cum clausula appellatione remota, potest solus Papa in causis ecclesiasticis ubique terrarum, & in causis profanis Papa in locis suis temporalis Jurisdictionis, Imperator, Reges, & omnes Principes supremi in suis respectivis ditionibus.

2. Unde nec Legatus à Latere potest sub illa clausula subdelegare.

3. Nec Sacra Congregatio Cardinalium.

4. Nec Signatura Justitiæ.

5. Vi clausulæ appellatione remota, censetur prohibita omnis appellatio, quæ à jure expressè concessa non reperitur.

6. Per clausulam appellatione remota, non solum non prohibentur appellationes à jure expressè concessæ cum adjecto: non obstante clausula, appellatione remota, sed neque prohibentur appellationes à jure expressè concessæ, & approbatæ, licet sine tali adjecto, non obstante clausula, appellatione remota, ad n. 7.

8. Clausula appellatione remota, plures operatur effectus, quorum principia assignantur. Primus effectus est, quod tollat omnem appellationem, quæ non reperitur expressè in jure concessa.

9. Secundus effectus est, quod non suspendatur jurisdictione Judicis à quo, nec irte teneatur deferre appellacioni, sed possit sententiam suam mandare executioni, antequam sciat per Judicem ad quem fuisse receptam appellationem, & sibi inhibuitum, ne ad ulteriora procedat.

10. Tertius effectus est, quod Judex non deferens tali appellacioni, quantumvis probabilis, non punitur, nec incidit in penam, cap. Decreto 11. caus. 2. q. 6.

11. Quartus effectus est, quod rescriptum posterius non revocet prius datum sub tali clausula appellatione remota, nisi prioris rescripti, & talis clausula faciat expressam mentionem.

12. Quintus effectus est, quod attentata post talem appellationem non revocatur à Judice ad quem per viam attentati, vel nullitatis.

13. Sextus effectus est, quod teneat excommunicatio lata in contumacem post appellationem ipsius à Judice dato cum clausula appellatione remota: dummodò tamen appellatio illa non sit in casibus expressè ad appellandum à jure approbatæ.

1. Causas committere cum clausula appellatione remota, potest solus Papa in causis ecclesiasticis ubique terrarum, & in causis profanis Papa in locis suis temporalis Jurisdictionis, Imperator, Reges, & omnes Principes suprema jurisdictione gaudentes in suis respectivè ditionibus, leg. 1. §. fin. ff. A quibus appell. non licet, cap. Super questionum articulis 27. cum ibi notat. de offic. delegati; & sic tenent communiter Doctores hinc, ut testatur Abbas, num. 4. Unde nec Legatus à latere potest sub illa clausula subdelegare, ex cit. cap. Super questionum, §. Si verò: Nec Sac. Congr. Cardinalium, ut testatur Fagnan. in cap. Pastoralis, num. 3. de appell. se non semel audivisse Urbanum VIII. dicentem, Congregationem Cardinalium non posse dare clausulam appellatione remota. Quam nec Signatura Justitiæ dare potest; Marches. de commiss. part. 1. cap. 10. Fagnan. leg. citat. mox, & alii cum Roa apud Card. Seraphin. dec. 857. num. 2.

2. Vi clausulæ appellatione remota censetur prohibita

omnis appellatio, quæ à jure expressè concessa non reperitur, ut habetur expressè, cap. Pastoralis 53. de appellat. præcis his verbis: Quævisisti, utrum quando inhibetur appellatio in rescripto, frustratoria tantum inhibita videatur? Nos igitur attendentes, quod per appellationem frustratoriam, etiamsi non fuisset inhibita; negotium non debeat impediri, responderemus, quod quælibet provocatio intelligitur removeri, quæ à jure non indulgetur expressè, sed si appellans fuerit gravatus injustè, gravamen hujusmodi per superiorem poterit emendari. Et clarissimè in ejus summario: Per clausulam appellatione remota Inhibetur omnis appellatio, quæ à jure non indulgetur expressè.

Per clausulam appellatione remota, non solum non prohibentur appellationes à jure expressè concessæ, cum adjecto, non obstante clausula appellatione remota; sed neque prohibentur appellationes à jure expressè concessæ, & approbatæ, licet sine tali adjecto, non obstante clausula appellatione remota: Ita Hostiens. in citat. cap. Pastoralis, verb. Expressè: Abbas, ibid. num. 14. citans Doctores communiter, & sequuntur Fagnan. in cap. Pastoralis, num. 24. Pirhing. lib. 2. tit. 28. de appellat. num. 70. Anacle. ibid. num. 289. Et ratio est, quia ubi jura permittunt expressè appellationem, gravamen est notorium, & manifestum, sed clausula appellatione remota, non potest impedire appellationem, ubi gravamen est notorium & manifestum. Superior enim committens causam cum clausula appellatione remota, existimat Judicem non injustè gravaturum partes, arg. cap. Secundo requirit 41. de appellat. aliàs non posset justè committere causam cum tali clausula, quia sic censetur velle gravamen alicuius, adeoque à Judice notoriè, & manifestè gravante potest appellari, non obstante quod causa sit ei commissæ cum clausula appellatione remota: Colligitur ex cap. Ex conquestione 10. de rescript. Spoliator. & Glossa ibi, verb. Post appellationem, ubi sic præcisè dicit: Et ita tenent appellatio, licet esset inhibita in literis, quia remota appellacionis non impedit appellationem, ubi manifestè quis gravatur; & hæc Glossam ex variis aliis juris canonici capitulis, scilicet ex cap. Significante 34. cap. Rodolphus 35. cap. Significavit 36. de rescript. cap. Exhibita 19. de Judice cap. Dilecti 8. cap. Dilecti 10. cap. Significaverunt 11. de except. ex quibus omnibus, & aliis similibus constat, appellationem admitti, ubi adest gravamen notorium, & manifestum, licet causa sit alicui commissæ cum clausula appell. remota; Joann. Andreas, in cit. cap. Pastoralis, n. 12. Hostiens. Abbas, & alii loco supracitato, cum Lancelot. Seraphin. Scacc. Marches. Gonzalez, & Barbosa cum pluribus aliis à se citatis, trad. de claus. clausul. g. n. 20. & Rota, part. 2. dec. 117. num. 1.

Clausula appellatione remota plures operatur effectus, quorum principiaiores sunt: Primus effectus est, quod tollat omnem appellationem, quæ non reperitur expressè in jure concessa, cap. Pastoralis 53. de appell. Secundo effectus est, quod non suspendatur jurisdictione Judicis à quo, nec iste teneatur deferre appellacioni, sed possit sententiam suam mandare executioni, antequam sciat per Judicem ad quem fuisse receptam appellationem, & ubi inhibuitum, ne ad ulteriora procedat, cap. Pastoralis 28. §. Præterea, de offic. judic. delegat. Abbas, loc. cit. Pirhing. loc. cit. & Barb. citans plures alios, claus. g. n. 9. Tertius effectus est, quod Judex non deferens tali appellacioni quamvis probabilis, non punitur, nec incidit in penam, cap. Decreto 11. caus. 2. quart. 6. Cum enim hoc sit ei à jure expressè concessum, & sic juris auctoritate eam non admittat, nec Principis majestatem contemnit, nec peccat, adeoque nec ullam penam meretur, cap. Qui peccato 4. caus. 23. q. 4. §. Leg. Gracchus 34. cod. ad leg. Juliam, de adult. Hostiens. in cap. Pastoralis, num. 9. Abbas, ibid. num. 10. Fagnan. ibid. num. 29. Pirhing. Anacle. Barbosa, citat. claus. g. n. 4. Quartus effectus est, quod rescriptum posterius non revocet prius datum sub tali clausula appellatione remota, nisi prioris rescripti, & talis clausulæ faciat expressam mentionem; Abbas, loc. cit. n. 14. hoc probans ex cap. Ex conquestione 10. & notatis, ibid. de rescript. Spoliator.

5. Vi clausulæ appellatione remota censetur prohibita

BIBLIOTECA CENTRAL
U.A.N.L.

12 Quintus effectus est, quod attentata post talem appellationem non revocantur a iudice ad quem per viam attentati, vel nullitatis, quia cum per eam appellationem non suspendatur iudicium iudicis a quo, omnia ab eo acta erunt valida, licet possint exinde a superiore revocari per viam querelæ, ut concludunt Hostiensis, n. 9. Joannes Andree, n. 4. Butrius, num. 3. Abbas, n. 11. Pirhing, & alii plurimi, Sextus effectus est, quod tenet communicatio lata in contumacem post appellationem ipsius a iudice dato cum clausula appellatione remota; dummodo tamen appellatio illa non sit in casibus expressè ad appellandum a iure approbatis; Abbas, in citat. cap. Pastoralis 53. n. 9. Scaccia, de appellat. q. 17. limit. 22. num. 56. Barbosa, trad. de clausulis, claus. 9. num. 15. Francus, in cap. Pastoralis, de appellat. n. 7. & alii. Plures adhuc hujus clausulæ effectus enumerantur a Doctoribus, sed ut minus principales relinquuntur videndi apud Abbatem, in cap. Ut debitus 59. n. 14. de appellat. Francum, in cap. Pastoralis, col. 3. circa med. verb. Operatur ergo primo; Præposit. num. 32. vers. Succedit tertia questio principalis, Alex. num. 30. & seqq. & Barbosa, in citat. claus. 9.

14 Conclusionis ab Authore posite, num. 11. quod non nisi Princeps causas committere valeat cum clausula appellatione remota, consecutaria est hæc altera, quod scilicet Delegati a Principe sub hac clausula subdelegare nequeant, idque quia si subdelegarent, indirectè sibi tribuerent facultatem delegandi sub clausula appellatione remota: cum eo, quo delegati sunt, modò subdelegatio institui debeat. Cofer. Bohem. in decret. lib. 2. tom. 28. §. 10.

15 De vi hujus clausulæ appellatione remota dissidentes inter se Doctorum opiniones recenset Bohemer. loc. cit. §. 21. & 22. Quoad effectum verò ab Authore, num. 13. relatum, nempe quod virtute hujus clausulæ valeat communicatio post appellationem lata, nota, id eadem verum esse, quatenus iudex admissum servata forma commissionis procedat, nec partem gravet. Rota, coram Ludovico, decis. 91. num. 10.

16 Illud hic prætereundum haud est, hanc clausulam non præjudicare tertio, qui pro suo interesse appellare intendit, cap. 15. de offic. & potest. iudic. Deleg. Brunemann. dissert. ab appellat. rescripti. Princip. remot. cap. ult. nec esse per eam sublata alia juris remedia. Primo enim facultas recusandi iudicem non est prohibita, cap. 3. & 9. de appellat. Secundo, integrum est gravato remedium supplicacionis, vel restitutionis in integrum, Gail. 1. observ. 33. num. 3. Tertio non est impedita querela nullitatis; Bohemer. ibid. §. 23.

17 De altera, eaque potentiori clausula: *Omni & quacumque appellatione remota*, Confer Scacc. de appellat. quest. 16. limit. 1. num. 96. ¶ (Quemlibet a sententia contra ipsum lata appellare posse, animadvertens existit; per consequens, nisi, aut casus, quorum non est interponenda appellatio, assignentur: aut a Principe superiore non recognoscente, cui privativè hæc actio competit, cum clausula appell. remota, cause committantur: Vide sup. artic. 4. per tot. ibique citat. l. Præcipit 13. prop. fin. tit. 23. part. 3. si interponitur, quin admittatur non poterit. Solus Princeps, cum sit supra jus positivum, & quidquid velit in iudiciali ordinis derogationem effectum sortietur, valet hoc efficere; Sic demonstrat lex 25. l. 3. lib. 2. 19. & 20. tit. 2. lib. 3. Ord. Reg. 22. tit. 4. lib. 2. Recop. Castel. Vid. in fin. hujus verb. vers. Per tres; prop. fin. Judiciale est proloquium, illius est legem tollere cuius est condere: à lege hoc assertum non discrepat, 2. §. 7. & 8. tit. 1. p. 2. His, ceterisque antecedenter notatis præsentibus ratio, in qua ex n. 6. ad fin. 7. doctrina nitatur, comprehendit nequit, legibus, & juri hispano eam conferendo, atque eisdem accomodari ut possit; si remedium tollitur appellationis, quomodo ad idem est confugiendum; quod de facto valeat interponi quilibet confitebitur: quod possit admitti: En difficultas, dum est sublata; janna omnino, si pars injustè gravatur, non est clausula; superexaltat misericordia iudicium; leg. 1. tit. 24. part. 3. expressè in proœmio, dict. tit. & part. similis ca-

sus depingitur, & in defectum appellationis propter relatum clausulam supplicatio ingreditur, ut gravamina, si inventa, corrigantur.

Quæ sequuntur, nostris conveniunt decisionibus statim prolata sententia potest exequi; leg. 15. & 19. tit. 4. tot. tit. 27. p. 3. quod propter executionem attentata non verificatur; vide infr. art. 10. incertitudinis non convincitur ex n. 16. ad 17. expositis: præ oculis habebitur add. hisp. infr. in hoc verb. & verb. sententia.)

ARTICULUS VII.

Appellatio quoad Fatalia.

SUMMARIUM.

1. Appellatio remota fatalia quid sint.
2. Fatalia dicuntur a fato, sive morte.
3. Appellationum fatalia seu tempora appellationis sunt quadruplicia. Prima sunt fatalia seu tempora interponende appellationis. Secunda sunt fatalia, seu tempora petendi apostolos. Tertia sunt fatalia, seu tempora presentandæ appellationis. Quarta sunt fatalia, seu tempora finiendæ appellationis.
4. Fatalia, seu tempora interponende appellationis de jure antiquo erant duo dies in causa propria, tres in causa aliena, seu procuratorio nomine aditata.
5. De jure vero novo sunt decem dies à die gravaminis illati, vel lata sententia, & scientie numerandi.
6. Isti decem dies ad appellandum concessi incipiunt currere statim à momento habita notitia de illato gravamine, & data sententia.
7. Hoc decendum currit de momento in momentum.
8. Et taliter debet currere de momento in momentum, ut etiam debeant esse consecuti, ita ut in eo decedio includantur etiam feria, nec propter ipsas censentur prorogari.
9. Fatalia, seu tempora petendi apostolos, remissivè.
10. Fatalia, seu tempora presentandæ appellationis de jure civili sunt sex menses.
11. De jure vero canonico nullum reperitur determinatum tempus sed videtur relictum dispositioni iudicis a quo.
12. Fatalia, seu tempora finiendæ appellationis de jure sunt duodecim menses, & ex causa necessaria, & evidenti biennium, ita tamen, ut iudex à quo recundum locorum distantiam, & personarum, & negotii, seu cause qualitatem, prout expediens iudicaverit, possit brevius tempus præfigere.
13. Hoc tempus est numerandum non à die lata sententia, sed à die interpositæ appellationis.
14. Taliter quod, si ipse appellans, cessante justo impedimento, non fuerit prosecutus, neque terminaverit, debet ejus appellatio censeri deserta.
15. Et sic tenebit sententia prius lata.
16. Fatalia, seu tempora unius anni, & ex justa causa biennii ad prosequendam, & finiendam appellationem à jure concessa, non currunt legitime impedito.
17. Impedimenta legitima, quorum quolibet sufficit, ut appellans etiam elapso biennio habeat jus ad prosequendam appellationem, enumerantur à Canonistis communiter sex; & primum se tenet ex parte appellantis, scilicet ratione propria impotentia.
18. Secundum impedimentum provenire potest ex parte appellati.
19. Tertium impedimentum provenire potest ex facto utriusque, scilicet appellantis, & appellati.
20. Quartum impedimentum provenire potest ex parte iudicis ad quem.
21. Quintum impedimentum provenire potest ex facto tertii.
22. Sextum impedimentum provenire potest ex casu fortuito.
23. Ad hoc tamen, ut unumquodque ex dictis impedimentis sufficiat ad prosequendam appellationem post elapsam biennium, debet esse reale, & veridicum, & ut tale evidentissima probatione constet.
24. Et hoc onus probandi esse verum, & legitimum im-

pedimentum incumbit appellanti.

25. Immo nedum appellanti incumbit onus probandi verum esse, & reale impedimentum, sed insuper probare debet, quod diligentiam adhibuerit ad removendum tale impedimentum, & appellationem prosequendam.

26. Solus enim ille dicitur ex justa, necessaria, & evidenti causa impeditus, qui post adhibitam diligentiam adhuc remanet impeditus. Non verò ille, qui de facili potest tollere impedimentum, & non tollit.

1. APPELLATIONUM fatalia sunt illa tempora, intra quæ debet inchoari, & terminari causa appellationis; aliter appellatio, seu facultas appellandi fit deserta, & extinguitur: Est in re communis. Et ista dicuntur fatalia à fato, sive à morte, prout colligitur ex leg. 2. cod. de temporibus in integrum restitutis, ubi expressè dicitur: *Patet tuus in fata concessit*: Sicut enim mors extinguit totaliter hominem, ita lapsus temporis pro appellatione concessi extinguit appellationem, ita ut, ipso elapso, censetur etiam elapsa, & totaliter deserta appellatio, & rata maneat prior data sententia: Sic Abbas, in cap. Ex ratione 8. num. 8. de appellat. Scaccia, q. 15. de appellat. num. 11. Maranta, part. 6. speculi aurei, tit. de appellat. num. 232. & alii communiter.

2. Appellationum fatalia, seu tempora appellationis sunt quadruplicia. Prima sunt fatalia, seu tempora interponende appellationis. Secunda fatalia, seu tempora petendi apostolos. Tertia fatalia, seu tempora presentandæ appellationis: Et quarta fatalia, seu tempora finiendæ appellationis: Engel, Pirhing, & alii hoc loco.

3. Est in re comm. Fatalia interponende appellationis, seu tempora concessa ad appellandum, quibus elapsis, elabatur etiam, & extinguitur facultas appellandi, de jure antiquo erant duo dies in causa propria, & tres in causa aliena, seu procuratorio nomine aditata; leg. 1. §. Biduum, ff. Quando appell. sit; l. Eos 6. §. Sin autem, cod. hoc tit. & c. Biduum 29. q. 6. (Sine distinctione tres tantum assignabantur, l. 1. tit. 15. lib. 2. For. Reg. infr. citat. 150. Styl.) De jure vero novo sunt decem dies à die gravaminis illati, vel lata sententia, & scientie numerandi. Est communis; & expressè habetur in authent. Hodie juxta Gloss. ibid. cod. de appell. & cap. Anteriorum 28. caus. 2. q. 6. ubi expressè habetur: *Sancimus, omnes appellationes, sive per se, sive per procuratores, sive per defensores, vel curatores, & tutores, ventilentur, posse intra decem dierum spatium à recitatione sententia numerandorum iudicibus ab his, quorum interest, offerri. Et clarissimè in ejus Summario; infra decem dies remedium appellationis conceditur. Et expressè etiam habetur, in cap. Quod ad conclusionem 15. de sentent. & re iudicata, præcisus his verbis: *Cum post decem dierum spatium sententia in auctoritatem rei transeat iudicata, qui ad provocacionis subsidium infra id temporis non recurrit, appellandi sibi aditum denegare. Isti decem dies ad appellandum concessi incipiunt currere statim à momento habita notitia de illato gravamine, & data sententia, cap. Concertacioni 7. de appellat. in 6. ubi expressè dicitur: *Quisquis ex eis* (scilicet electionibus, postulacionibus, provisionibus, & quibuslibet extrajudicialibus actibus) *quisquis ex eis gravatum se reputans per appellationis beneficium gravamen illatum desideraverit revocari, infra decem dies, postquam sciverit, si velit, appellat. Post accedendum verò eidem aditum non patet appellandi. Et hoc decendum currit de momento in momentum, taliter quod, si sententia lata sit contra presentem hora vigesima, v. gr. primæ diei mensis, decendum debeat currere usque ad horam vigesimam diei undecimæ ejusdem mensis, ad hoc ut sit integrum, & completum, cum hore antecedentes ad vigesimam primæ diei, in qua lata est sententia, non ingrediantur tale decendum, & ideò Gailus, lib. 1. pract. observ. 139. n. 5. Pirhing, lib. 2. tit. 28. n. 135. Anaclæt. ibid. num. 159. cum aliis mōt Notarios, ut in instrumento appellationis, non tantum diem, sed etiam horam interpositæ appellationis exactè notent, ad hoc ut certo sciatur, quando decendum sit elapsum, necne. Et***

colligitur ex Glossa, in clementin. Sicut, de appellatio verb. A die, ubi dicitur: *Ergo videtur, quod illa pars diei, in qua appellatur, cedat lucro appellantis, nec computetur in anno, & in hoc differat à tempore appellationis interponende, quod currit de momento ad momentum. Et ita taliter debet currere de momento ad momentum, ut etiam debet esse continuum, ita ut in eo decedio includantur etiam ferie, ne propter ipsas censetur prorogari; leg. 1. cod. de feriis; leg. Sive 3. §. Feriæ, cod. de dilation. & Doctores supracitati. (Quæ præcedenter animadvertuntur, leg. 22. & 24. tit. 23. part. 3. 151. & 156. Styli, ferè in omnibus conveniunt.)*

Fatalia, seu tempora petendi apostolos, vide supra 9 in verb. Apostoli, id est Literæ missorie.

Fatalia, seu tempora presentandæ appellationis, id est presentandi apostolos, & introducendæ coram iudice ad quem appellationis, secundum jus civile sunt sex menses, intra quos computandos, & numerandos à die interpositæ appellationis, & non à die late sententia, debent presentari apostoli, & appellatio introduci coram iudice ad quem; l. 2. §. 3. cod. de tempor. appellat. Camera Spires. p. 2. tom. 30. Gailus, lib. 1. pract. observat. 140. n. 2. & 3. Pirhing, lib. 2. tit. 28. num. 145. Sannig. ibid. cap. 6. n. 9. Anaclæt. ibid. n. 167. De jure tamen canonico nullum reperitur determinatum tempus ad presentandos apostolos, seu ad presentandam, vel introducendam appellationem coram iudice ad quem, sed videtur relictum dispositioni iudicis a quo, qui secundum locorum distantiam, ac personarum, & negotii, seu cause qualitatem debet præfigere congruum terminum, intra quem appellatio presentetur iudici ad quem, aliter elapso tali termino habeatur appellatio pro deserta, c. Cum sit 5. & cap. Ad aures 83. de appell. & clement. Quamdiu 4. de appellat. Et sic tenet Scaccia, q. 15. de appell. n. 12. Engel. lib. 2. tit. 28. n. 48. Pirhing. ibid. num. 145. Anaclæt. ibid. n. 168. & alii passim. (Leg. 2. tit. 15. lib. 2. For. Reg. 23. tit. 23. p. 3. 2. tit. 16. lib. 3. Ord. Reg. 2. tit. 18. lib. 4. Recop. Cast.)

Fatalia, seu tempora finiendæ, seu prosequendæ usque ad finem appellationis, de jure sunt duodecim menses, seu annus integer, & ex causa necessaria, & evidenti biennium, ita tamen ut iudex à quo secundum locorum distantiam, & personarum, & negotii, seu cause qualitatem, prout expediens iudicaverit, possit brevius tempus præfigere, ut habetur expressè in cap. Cum sit Romana 5. de appellat. his verbis: *Si ante sententiam, vel postea fuerit appellatum, hujusmodi appellanti bus annus indulgetur, aut ex necessaria, & evidenti causa biennium, nisi fortè iudex, à quo appellatum fuerit secundum locorum distantiam, & personarum, & negotii qualitatem recisius tempus fuerit moderatus.* Et concordat clement. Sicut appellationem 3. de appell. Et hoc tempus est numerandum non à die late sententiæ, sed à die interpositæ appellationis, ut expressè habetur ex clementin. Sicut appellationem 3. de appell. his verbis: *Intra annum à die interpositionis ipsius (scilicet appellationis) prosequi, & finire tenetur appellans.* Taliter quod si ipse appellans, cessante justo impedimento, non fuerit prosecutus, neque terminaverit, debet ejus appellatio censeri deserta, ut præcisè statuit cit. clement. Sicut appellationem, his verbis: *Quod si justo impedimento cessante, non fecerit, debebit ejus appellat. deserta censeri. Et sic tenebit sententia prius lata, ut expressè statuitur in c. Cum sit Romana 5. his verbis: "Intra quod, si is, qui appellaverit, causam appellationis non fuerit prosecutus, tenebit sententia, si post sententiam appellaverit, & à causa sua cecidisse videtur, nec amplius super eodem negotio audietur appellans." Concordat cap. Et qui appellat, caus. 2. q. 6. his verbis: "Et qui appellat, impertitur annus, intra quem secundum se communitur cum ad litem exequantur, aut (si justa intercesserit causa) alius annus indulgetur, quo transacto, lite non completa, maneat sententia rata." Et jam sic fuerat statutum, in authent. Et, qui appellat, cod. de tempor. appell. Et est communis. (Ad intelligentiam præcedentium quid in jure hispano hodiè statuatur, vide addit. infrascriptam, & verb. Sententia.)*

tentia, *vers.* Causas civiles, usque in fin.)
 16 Fatalia, seu tempora unius anni, & ex justa causa biennii ad prosequendam, & finiendam appellationem à jure concessa, non currunt legitime impedito, si quis enim intra tale tempus propter legitimum impedimentum interpositam appellationem prosequi intermisit, etiam post elapsum biennium debet admitti ad ipsam prosequendam, ut expressè habetur, *cap.* Ex ratione 8. de appell. his verbis: "Verum si appellationem, biennio relapso, interpositam à sententia contra vos prolata prosecuti non estis, dummodò prosecutionem ipsius per impotentiam vos constitierit omisisse, nolimus, quod iustitia vestra debeat præjudicium generare." Et Glossa ibi. Abb. Hostiens. & Canon. communiter, à quibus sex in specie assignantur pro impedimentis legitimis, quorum quodlibet sufficit, ut appellans etiam elapso biennio habeat jus ad prosequendam appellationem. Primum igitur legitimum impedimentum se tenet ex parte appellantis, scilicet ratione propriæ impotentia, quia v. gr. propter infirmitatem, vel propter inopiam, aut ejusmodi, non potuit intra tempus statutum appellationem prosequi, & terminare, *cit. cap.* Ex ratione 8. expresso verbo per impotentiam, & Glossa ibi, Innocent. Ablas, & 18 *commun.* Secundum legitimum impedimentum provenire potest ex parte appellati, si v. gr. is per se, vel per alios impediatur appellatorem, ne intra tempus statutum possit causam appellationis terminare, ut petendo frustratorias dilaciones, vel per suas cavillationes prorogando iudicium, & hujusmodi: Abbas, *in cit. cap.* Ex ratione, n. 8. *vers.* Quandoque impedimentum provenit ex facto solius appellati, Alexander de Nævo, *ibid.* num. 27. Scaccia, q. 15. appell. n. 61. Pirhing, *lib. 2. tit. 28. num. 165.* & 19 alii. Tertium legitimum impedimentum potest provenire ex facto utriusque, scilicet appellantis, & appellati, ut si v. gr. uterque in Arbitros compromittat, vel de utriusque expresso consensu differatur tempus ad prosequendum, *element.* Quamdiù 4. appellat. ubi expressè sic dicitur: "Quando appellationis persecutio per compromissum, vel alios de partium expresso consensu differatur, tempus ad prosequendam eandem ab homine, vel à jure præfixum currere nolumus appellanti."
 20 Quartum impedimentum legitimum provenire potest ex parte iudicis ad quem, si v. gr. iudex ad quem noluerit, vel nequiverit intra tempus statutum appellationem audire, & expedire, *authent.* Si appellationem, *cod. de temporibus appellationis*, ubi statuitur, quod si iudex causam appellationis in definitis diebus suscipere differat, nullum præjudicium partibus, vel uni earum penitus fiat: Et Baldus in ejus Summario sic præcisè ait: *Si stat per iudicem appellationis, non currunt fatalia, & cap.* Ex insinuatione 50. de appellation. ubi expressè dicitur: *Lis, que in Consistorio operatur inferri absque damno mora, intacta permaneat, donec ipsam faciat introduci, &* 21 *à Proceribus dirimi iuxta morem.* Quintum legitimum impedimentum provenire potest ex facto tertii, v. gr. procuratoris, qui ex negligentia, vel dolo, debito tempore non est prosecutus appellationem, vel alterius tertii, qui dolo, & malitia appellationis prosecutionem impedit, licet enim tunc currant tempora appellationis, tamen appellans habet actionem ad interesse contra malitiosè impediendum, vel contra procuratorem dolum, & negligentem; l. A procuratore 13. *cod. Mand.* & si non est solvendo, appellans restitui debet in integrum ad prosequendam appellationem, Glossa, *in cap.* Ex ratione 8. de appell. *verb.* Impotentiam, ubi præcisè dicit: "Si verò dolo alicuius privati circumventus appellat, & appellationem non fuit prosequutus, tunc currunt tempora appellationis, sed habet recursum contra dolum ad interesse, qui si solvendo non fuit, restituitur appellans ad prosecutionem suæ appellationis." ff. *De eo per quem fac. erit, l.* Ex hoc dicto, ff. *de dolo, leg.* Et eleganter, §. Si dolo. Et sic Abbas, *in cit. cap.* Ex ratione, n. 8. Alexander, *ibid.* n. 69. & 70. & alii. Sextum legitimum impedimentum provenire potest ex casu fortuito, ut si appellans, vel ejus procurator sit ab hostibus captus, vel via ad iudicem sit ab hostibus inundatione aquarum, vel morbo contagioso impedita, & hujusmo-

di, quia imputari non dedit ei, per quem non stat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum; *Reg. Jur. 41. in 6.*
 Verumtamen est, quod unumquodque ex istis impedimentis, ad hoc ut sufficiat ad prosequendam appellationem post elapsum biennium, debet esse reale, & veridicum, & ut tale evidentissima probatione constare, ut colligitur ex *cap.* Ex ratione 8. de appell. ibi §. Constitit. Et hoc onus probandi esse verum, legitimum impedimentum, incumbit appellanti, ut expressè habetur l. fin. §. Illud etiam, *cod. de temporibus appell.* præcisè his verbis: *Nisi ipse appellator evidentissimis probationibus possit ostendere, se quidem summa ope nitum voluisse litem exercere, per iudicem autem scitasse, vel aliam inexorabilem causam subsecutam, propter quam hoc facere minimè voluit.* Immo nedum appellanti incumbit onus probandi verum esse, & reale impedimentum, sed insuper probare debet, quod diligentiam adhibuerit ad removendum tale impedimentum, & appellationem prosequendam, ut colligitur Doctores ex ipsa *mor. cit. l. fin.* §. Illud etiam per illa verba: "Nisi ipse appellator evidentissimis probationibus possit ostendere, se quidem summa ope nitum, voluisse litem exercere," alioquin probatio non concluderet, & consequenter nec relevaret, *arg. leg.* Qui commeat, ff. *de re militari.* Solum enim ille dicitur ex justa, necessaria, & evidenti causa impeditus, qui post adhibitam diligentiam adhuc remanet impeditus, non vero ille, qui de facili potest tollere impedimentum, & non tollit; Iste enim nedum non dicitur verè impeditus, sed potius dicitur volens illud impedimentum pati, qui in enim potest facere, ut possit conditioni parere, jam posse videtur; l. 164. ff. *de Reg. Jur. Sic Gall. lib. 1. præf. observ. 143. n. 1. & seq. Pirhing, lib. 2. n. 18. tit. 271. Anacl. ibid. n. 177.* & alii passim. (Videantur *leg. 10. 11. & 12. tit. 23. part. 3.* in eis conceditur, absentem causa reipublicæ, militiæ, civitatis, aut regni, etsi procuratorem constituerit, si iste non appellaverit, infra decem à die scientiæ provocare posse; non nominatus, absentem sententia non officit: tamquam per restitutionem in integrum statu in quo erat litigium tempore inceptæ absentia reposito decernitur; de capto ab hostibus idem observatur; eosdem gressus casus sequuntur, dum contra Romipetam, & ad studio generalis literis incumbentem fertur sententia, licet procuratorem reliquerit, si constitutum malè defendit; Quid si fuerit lata contra justè impeditum, causam impediendum eo probante hæc differentia in conspectu habebitur: ex parte adversarii dato impedimento restituitur, & infra eundem terminum appellationem interponit: ab alio, non conceditur restitutio, à die tamen scientiæ per idem temporis spatium appellabit; vide in horum majorem confirmationem l. 11. tit. 7. p. 3. ubi multiplices cause, contumaciam excusantes referuntur, si earum probatio non defecerit.)
 ¶ A sententia dubia, eaque ad instantiam partium à iudice declarata, utrum intra decem dies ab ejus publicatione, an intra decem dies à declaratione ipsius sit appellandum, vide Strykium *in usu Modern. Pandectar. leg. 49. tit. 1. §. 4.*
 A scientia conditionali (intellige lata sub conditionibus intrinsicis, & negotio principali coherentibus) quando itidem sit appellandum, consule Cletzel. *de appellat. cap. 5. num. 4. & seq.*
 Procuratore existente apud acta, eoque non appellante, 22 an post decem dies à lata sententia dominus appellare queat? Affirmat Fachinæus *controver. lib. 10. cap. 97.* Negat verò ex textu in *leg. 1. §. final. ff. Quand. appellat. juncta leg. 4. §. 2. ff. De tempor. appellat.* Fachinæus confutatur, Cletzel. *de appellat. cap. 5. num. 22. & plur. sequent.* Ubi tamen si agatur de procuratore ad unum actum constituto.
 Questionis verò est, an id ipsum obtineat, si procurator, qui non appellavit, sit non solvendo? Domino remedio restitutionis in integrum succurrendum esse tenet Gall. 1. *observant. 45. num. 6.* Addit vero Lancelot. *de attent. part. 2. cap. 14. num. 4.* dummodo ipse dominus se læsum probet, nimirum bonum jus in causa fore. Vide de hac ipsa questione Cletzel. *cod. loco num. 25. & plur. sequent.*

Decendum an & à quo tempore contra tertium currat, discutit idem Cletzel. *loc. citat. num. 14. & plur. sequent.*
 Quod dicitur de tempore appellationis interponenda à sententia definitiva, sive interlocutoria lata, transferendum, & observandum in gravamine tam judiciali, quam extrajudiciali illato, à die nimirum gravaminis intra decimum esse appellandum. Intellige tamen hoc cum temperamento, si gravamen sit momentaneum, nam à gravamine successivo, quamdiu illud durat, sine temporis præfinitione appellati potest. Gall. 1. *observ. 139. n. 13.* Lancelot. *de Assent. cap. 12. lim. 50. num. 149.*
 In appellatione extrajudiciali an petendi sint apostoli, vide Cletzel. *dicto loc. num. 63.*
 Quum appellanti conceditur annus, & ex causa biennium, si is partim negligens, partim impeditus fuerit, ut per mensem impeditus, alia autem parte negligens, an ne concedendum biennium? Consule Cletzel. *ubi supra num. 101. & plur. sequent.*
 An Juxta tempore appellationis arctare, & viceversa prorogare possit, discutit etiam, & quidem rectè idem Auctor *ibid.* num. 123. (Vide supra adnotata.)

ARTICULUS VIII.

Appellatio coram quibus, & quomodo, & quoties fieri debeat, & possit.

SUMMARIUM.

- 1 Appellatio regulariter debet fieri coram iudice à quo, ad num. 2.
- 2 Si vero copia iudicis à quo haberi non possit, tunc appellatio debet fieri coram iudice ad quem, & intimari iudici à quo.
- 3 Si vero neque haberi possit copia iudicis ad quem, tunc in defectum utriusque iudicis appellari potest coram viris honestis, vel saltem coram uno honesto adhibitis ei testibus.
- 4 Dato quod aliquis justo metu cadente in constantem virum correptus non audeat appellare coram iudice à quo, tunc, sufficeret, quod coram honestis viris intra decem dies protestaretur se velle appellare à sententia contra se injustè lata, sed detineri justo timore iudicis à quo.
- 5 In tali enim casu ejus protestatio haberetur pro vera appellatione, ad num. 7.
- 6 Appellatio potest fieri duplici modo. Primo modo illico, seu incontinenti à sententia lata, seu ut alii dicunt, stante pede, & iudice adhuc pro tribunali sedente; & tunc ea sit viva voce.
- 7 Hoc autem solum procedit in appellatione à sententia definitiva.
- 8 Secundo modo potest fieri ex intervallo, intra tamen decem dies.
- 9 Appellatio potest fieri, nedum per hæc verba expressè appellatio, vel provoco, sed etiam per alia æquivalentia.
- 10 Appellatio potest fieri, nedum scriptis, & verbis, sed etiam factis, dummodo reverentur ea, que ad appellationem sunt necessaria, scilicet, quod appellans factis iter arripit ad legitimum superiorem, petat Apostolos, & exprimat causam gravaminis.
- 11 Aliter si negligenter ipsos Apostolos petere prætermittat, censetur renuntiasse appellationi.
- 12 Appellatio generalis super omnibus causis, que contra appellatorem quovis tempore possit moveri, non potest fieri, & non admittitur.
- 13 Potest tamen fieri appellatio generalis respectu cujuscumque gravaminis, quod in aliqua determinata causa sibi quis timeat esse inferendum.
- 14 Assignatur ratio differentia, ad num. 17.
- 15 Appellatio à sententia interlocutoria, vel à gravamine extrajudiciali, debet fieri in scriptis petendo apostolos, & expressa in specie causa rationabili appellationis, aliter est invalida.

- 19 Nec sufficit, quod causa rationabilis exprimat in genere.
- 20 Immo adeo necesse est in hac appellatione causam in specie exprimere, ut appellans ab interlocutoria non possit aliam causam in appellatione prosequi, nominatim dumtaxat antea in ea expressas.
- 21 Appellatio verò à sententia definitiva, si ea fiat statim, ac est lata sententia, & adhuc iudice pro tribunali sedente, & nondum ad alia divertente, potest fieri viva voce.
- 22 Si vero fiat ex intervallo, etiam ipsa debet fieri in scriptis, aliter est invalida.
- 23 In appellatione à definitiva non est necesse exprimere causam appellationis in specie, sed sufficit dicere in genere appello, quia gravatus sum, vel quia lata sententia est injusta, nulla expressa in specie causa, vel gravamine; ad num. 24.
- 25 In eadem causa non potest ab eodem tertio appellari à sententia, que fuit bis confirmata.
- 26 Et hoc verum est, non solum in appellatione à definitiva, sed etiam in appellatione ab interlocutoria.
- 27 Immo hoc verificatur etiam in sententiis, que non transeunt in rem iudicatam.
- 28 Et hoc adeo verum est, ut nec Papa, nec alius Princeps Supremus possit potestate ordinaria per viam rescripti concedere, quod tertio appelletur ab eodem in eadem causa, licet possit per viam privilegii, & ex certa scientia hoc Princeps concedere.
- 29 Potest tamen ab eodem appellari pluries, si pluries gravaretur super diversis articulis, licet in una eademque causa.
- 30 In eadem causa, & super eodem articulo licet utrique parti colligantur bis appellare successive ad n. 31.
- 32 Et adhuc quilibet tertius, cujus interit, potest appellare, non obstante quod utraque pars litigantium jam bis appellaverit.
- 33 Novæ add. ex aliena manu, ad num. 36.

Appellatio regulariter debet fieri coram iudice à quo alioquin est nulla, & non habet effectum suspensivum, neque devolutivum; Colligitur ex *cap.* Ut debitis 59. de appell. ubi sic habetur: "Cum autem ex rationabili causa putaverit appellandum, coram eodem iudice, causa probabilis appellationis exposita &c. superior de appellatione cognoscat." Et in ejus summario dicitur: "Appellans ante sententiam tenetur exprimere causam rationabilem coram ipso iudice à quo?" & colligitur etiam in *cap.* Si justus metus 73. de appell. & Gloss. *ibid.* expressè verbo *Coram iudice à quo*; & sic tenent Baldus in *cap.* Ut debitis num. 5. de appell. Scaccia tract. de appellat. *quest. 6. num. 1. & seq. Pirhing. lib. 2. tit. 28. de appellat. num. 83.* Rota Romana in una *Salernitana Contributionis 14. Novembris. 1614.* coram Dunoetio, & est *Communis*; & ratio est, quia per appellationem agitur principaliter de suspendenda, & rescindenda sententia iudicis à quo, adeoque coram ipso, & non coram parte, vel aliis est appellandum, ne ipse iudex ignarus de tali interposita appellatione ulterius se tali cause immisceat: Si verò copia iudicis à quo haberi non possit, tunc appellatio debet fieri coram iudice ad quem, & intimari iudici à quo, ne amplius se tali cause immisceat, & si adhuc illi se immiscuerit, acta per ipsum possint tamquam attentata revocari, l. 1. §. Dies autem ff. Quando appellandum sit, c. Bidoium 29. §. Si quis *caus. 2. q. 6.* Innoc. in c. ult. in fin. de appell. Joann. Andreas *ib. n. 9.* Francus in c. appell. n. 24. Pirhing, *loc. cit. n. 83.* & alii. Si autem neque haberi possit copia iudicis ad quem, tunc in defectum utriusque iudicis appellari potest coram viris honestis, vel saltem coram uno honesto, adhibitis ei testibus, vel si fieri potest coram Notario, qui adhibitis testibus conficiat authenticam attestationem quod talis in sui, & talium testimonio presentia appellaverit, ut colligitur ex c. Ut circa 4. de elect. in 6. ubi dicitur: "Appellantes in instrumento publico, seu literis super appellatione confectis omnia, & singula exprimat... coram personis authenticis, aut persona, que super hoc testimonium perhibeat veritatis?" Abbas in *cap.* Si justus me-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.